

Vergaderjaar 2003–2004

27 925

Bestrijding internationaal terrorisme

A

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 16 april 2004

De vaste commissies voor Defensie en Buitenlandse Zaken¹ hebben op 5 maart 2004 een brief gezonden aan de minister van Defensie, de minister van Buitenlandse Zaken en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking betreffende het besluit tot hernieuwde deelname van Nederlandse militaire eenheden aan de VN-gemandateerde en door de NAVO geleide missie ISAF in Afghanistan. Dit besluit had de commissies van Defensie en Buitenlandse Zaken aanleiding gegeven tot het stellen van vragen.

De ministers van Defensie en Buitenlandse Zaken, mede namens de minister voor Ontwikkelingssamenwerking, hebben daarop bij brief van 1 april 2004 geantwoord.

De commissie brengt hierbij verslag uit van het aldus gevoerde schriftelijke overleg.

De voorzitter van de commissie voor Defensie,
Hoekzema

De voorzitter van de commissie voor Buitenlandse Zaken,
Van Gennip

De griffier van de commissie voor Defensie,
Van Dooren

¹ Samenstelling:

Defensie: Van Gennip (CDA), Wagemakers (CDA), Rosenthal (VVD), Pormes (GL), Hoekzema (VVD) (voorzitter), Hamel (PvdA), Van Middelkoop (CU), Middel (PvdA), Kox (SP), Russell (CDA), Schouw (D66).

Buitenlandse Zaken: Van Thijn (PvdA), Van Gennip (CDA) (voorzitter), Dees (VVD) (plv.voorzitter), Van der Linden (CDA), Rosenthal (VVD), Kohnstamm (D66), Pormes (GL), Middel (PvdA), Van Middelkoop (CU), Kox (SP), Russell (CDA).

BRIEF AAN DE MINISTER VAN DEFENSIE

Den Haag, 5 maart 2004

Op 30 januari jl. heeft u met uw collegas van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelings-samenwerking de Eerste Kamer, op grond van art. 100 lid 1 van de Grondwet en aan de hand van het Toetsingskader 2001, per brief geïnformeerd over het besluit tot hernieuwde deelname van Nederlandse militaire eenheden aan de VN-gemandateerde en door de NAVO geleide missie ISAF in Afghanistan. Dit besluit geeft in de commissies van Defensie en Buitenlandse Zaken bij een aantal fracties aanleiding tot het stellen van vragen.

De leden van de CDA-fractie stellen de volgende vragen:

1

Kunt u de verhouding tussen de geweldsinstructie (rules of engagement) en de nationale richtlijnen (targeting guidelines) nader aangeven (p. 11)? Wie stelt de nationale richtlijnen vast?

2

Zijn de (elektronische) zelfbeschermingsmiddelen van de Apaches (p. 14) voldoende of worden ze met het oog op de ISAF-missie aangepast?

De leden van de SP-fractie stellen de volgende vragen:

1

De regering meldt van mening te zijn dat de situatie in Afghanistan zich sedert het akkoord van Bonn eind 2001 en het aantreden van de Afgaanse interim-regering positief ontwikkelt maar dat de veiligheidssituatie, met name buiten Kabul, nog steeds zorgen baart.

- Deelt de regering de opvatting van de leden van de SP-fractie dat de rule of law in Afghanistan momenteel enorm zwak is?*
- Is het waar dat de wederopbouw stagneert door gebrek aan stabiliteit en door gebrek aan financiële middelen omdat landen de door hen gedane toezeggingen niet of onvoldoende nakomen?*
- Klopt het dat met name de publieke veiligheidsdiensten chronisch financieel ondervoed zijn en slecht functioneren met alle gevolgen van dien voor de veiligheidssituatie?*
- Is het waar dat de al grote invloed van de drugseconomie op de Afgaanse samenleving steeds sterker wordt, en de omvang van de drugsproductie en handel die van de rest van de Afgaanse economie inmiddels ver overtreft?*
- Klopt het dat de centrale overheid buiten Kabul weinig invloed heeft, en ook in Kabul zelf particuliere milities gedoogd en er nauwelijks toe komt om eigen veiligheidstroepen op te leiden, vooral ook omdat er nauwelijks geworven kan worden onder de soldaten die door de Amerikanen opgeleid zouden moeten worden voor het nieuwe Afgaanse leger? (Van de 12 000 geworven soldaten zouden er inmiddels al meer dan 6 000 gedeserteerd zijn en goeddeels overgestapt naar de drugsbaronnen en warlords)*
- Is het zo dat de warlords een substantieel deel van het land onder controle hebben en niet van zins zijn hun troepen te ontwapenen?*
- Is er sprake van snel toenemende samenwerking tussen de Taliban, Al Qaida en de troepen van Hekmatyar?*
- Indien de vorige vraag met ja beantwoord wordt, is het dan zo dat die samenwerking wordt gecoördineerd vanuit West-Pakistan, waar naar alle waarschijnlijkheid Osama bin Laden en vooraanstaande Al Qaidafiguren gevestigd zijn?*
- Indien de vorige vraag met ja beantwoord wordt, is het dan zo dat die*

aanwezigheid wordt getolereerd door Pakistaanse autoriteiten omdat president Musharraf weigert op te treden en de Amerikaanse regering niet durft op te treden tegen de Pakistaanse president?

2

Is de regering met de leden van de SP-fractie van mening dat er een grote tegenstelling ligt tussen de door de NAVO gewenste uitbreiding van activiteiten in Afghanistan en het gebrek aan deugdelijke financiering van de huidige operatie (waardoor de voorgenomen uitbreiding een doodgeboren kind zal worden als niet tijdig alsnog voldoende middelen beschikbaar gesteld worden)?

Kan een dergelijk gebrek aan middelen de kwaliteit van het werk van de nieuwe Nederlandse eenheden aantasten en mogelijk zelfs hun veiligheid bedreigen, zeker als zij in nader te bepalen gevallen ook tijdelijk buiten het inzetgebied van Kabul e.o. aan de slag gaan?

3

Wat kan de regering zeggen over de gevolgen van de door de NAVO nagestreefde verdergaande samenwerking met de operatie Enduring Freedom, waarbij gesproken wordt over één bevelhebber met twee petten?

In hoeverre verhoudt zich een dergelijke eenhoofdige leiding met het VN-mandaat voor ISAF, dat gericht is op stabilisering van de situatie in Afghanistan en niet op de oorlog tegen de Taliban en Al Qaida?

Zal een dergelijke samenwerking de gevaren voor de Nederlandse eenheden nog groter maken dan ze al zijn (nu al blijkt er sprake te zijn van een opvoering van acties van Taliban, Al Qaida en Hekmatyar tegen ISAF-troepen) en zijn de Nederlandse eenheden voldoende voorbereid op werken in een vijandiger wordende omgeving (in de afgelopen zeven maanden werden drie zelfmoordaanslagen op ISAF-troepen gepleegd; de ISAF-troepen zijn omringd met niet onder controle van de interim-regering staande milities en besteden een aanzienlijk deel van hun tijd aan eigen beschermingsmaatregelen)?

Kan de regering nader haar in de brief ingenomen stelling verklaren dat met inzet van nieuwe Nederlandse eenheden in het kader van ISAF de internationale strijd tegen het terrorisme wordt gesteund? Daar is ISAF toch niet op gericht? Zijn er voldoende maatregelen genomen om te voorkomen dat Nederland van de ene (ISAF) in de andere operatie (Enduring Freedom) wordt gezogen?

4

Zal het nieuwe operatieplan dat momenteel uitgewerkt wordt door de planningstaven van de NAVO en dat medio 2004 gereed moet zijn, nog gevolgen hebben voor de inzet van Nederlandse eenheden? De regering neemt aan dat het inzetgebied van de ISAF-helikopters verder zal worden uitgebreid, maar is er al enige indicatie tot hoever dat inzetgebied zich zal gaan strekken? En wordt dat nieuwe operatieplan nog besproken met de beide Kamers van de Staten-Generaal; zo ja, wanneer; zo nee, waarom niet?

De hierboven genoemde vragen zijn eveneens aan uw collegas van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking aangeboden.

De griffier van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken,
Janssen

**BRIEF VAN DE MINISTERS VAN DEFENSIE EN VAN
BUITENLANDSE ZAKEN,
mede namens de minister voor Ontwikkelingssamenwerking**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 april 2004

Antwoorden op schriftelijke vragen d.d. 5 maart van de commissie voor
Defensie en Buitenlandse Zaken, Eerste Kamer

CDA:

1. Kunt u de verhouding tussen de geweldsinstructie (rules of engagement) en de nationale richtlijnen (targeting guidelines) nader aangeven (p. 11)? Wie stelt de nationale richtlijnen vast?

De nationale richtlijnen voor doelselectie (targeting guidelines) zijn van toepassing als de geweldsinstructie het gebruik van geweld toestaat en het feitelijk toepassen van geweld plaatsvindt door de Nederlandse Apache-helikopters. De nationale richtlijnen voor doelselectie geven in die gevallen aanvullende kaders voor de helikopterbemanning om zowel de legitimiteit van het doel als de wijze van bestrijding te bepalen. Deze nationale richtlijnen voor doelselectie worden door de chef Defensiestaf vastgesteld.

2. Zijn de (elektronische) zelfbeschermingsmiddelen van de Apaches (p.14) voldoende of worden ze met het oog op de ISAF-missie aangepast?

De standaard zelfbeschermingsmiddelen van de Apache bieden onvoldoende bescherming tegen de modernste Man Portable Air Defense (MANPAD) systemen. Er zijn aanwijzingen dat in Afghanistan actieve strijdgroepen beschikken over deze systemen. Om de risico's tijdens deze uitzending tot een minimum terug te brengen worden de Apaches voor deze missie aangepast.

SP:

1. Deelt de regering de opvatting van de leden van de SP-fractie dat de «rule of law» in Afghanistan momenteel enorm zwak is?

Ja.

Is het waar dat de wederopbouw stagneert door gebrek aan stabiliteit en door gebrek aan financiële middelen omdat landen de door hen gedane toezeggingen niet of onvoldoende nakomen?

Nee. De wederopbouw stagneert niet. In vrijwel alle provincies komen wederopbouwactiviteiten van de grond. De bij de donorconferentie van Tokio gedane toezeggingen zijn meer dan nagekomen

Klopt het dat met name de publieke veiligheidsdiensten chronisch financieel ondervoed zijn en slecht functioneren met alle gevolgen van dien voor de veiligheidssituatie?

Sinds de val van de Taliban is met steun van de internationale gemeenschap begonnen met het opzetten van publieke veiligheidsdiensten in Afghanistan, in de vorm van een politie- en een douaneapparaat en een Afghaans Nationaal Leger. Tot dusver zijn, onder meer met Nederlandse

ondersteuning, enige duizenden functionarissen opgeleid. Het functioneren van de nationale veiligheidsdienst, het National Security Directorate (NSD), is reeds langere tijd onderwerp van kritiek. President Karzai heeft dan ook aangekondigd deze dienst te hervormen en heeft als eerste stap in dit proces het hoofd van het NSD vervangen.

Is het waar dat de al grote invloed van de drugseconomie op de Afghaanse samenleving steeds sterker wordt en de omvang van de drugsproductie en handel die van de rest van de Afghaanse economie inmiddels ver overtreft?

Inkomsten uit de drugsproductie vormen een fors aandeel van het Afghaanse BNP. Het drugsprobleem is dan ook een van de voornaamste bedreigingen voor de wederopbouw van Afghanistan.

Klopt het dat de centrale overheid buiten Kabul weinig invloed heeft, en ook in Kabul zelf particuliere milities gedooft en er nauwelijks toe komt om eigen veiligheidstroepen op te leiden, vooral ook omdat er nauwelijks geworven kan worden onder de soldaten die door de Amerikanen opgeleid zouden moeten worden voor het nieuwe Afghaanse leger? (Van de 12 000 geworven soldaten zouden er inmiddels 6 000 gedeserteerd zijn en goeddeels overgestapt naar de drugsbaronnen en warlords)

Nee. De in de vraag beschreven situatie lijkt achter ons te liggen. De invloed van de centrale overheid en met name van president Karzai neemt ook buiten Kabul toe en zal naar verwachting nog verder verbeteren. Met het werven van militairen voor het Afghan National Army wordt ook in toenemende mate voortgang geboekt.

Is het zo dat de warlords een substantieel deel van het land onder controle hebben en niet van zins zijn hun troepen te ontwapenen?

In Afghanistan is sprake van formele (gouverneurs, burgemeesters, politiechefs) en informele bestuurders (clanleiders, stamoudsten, mullahs). Daarnaast hebben in verschillende regio's krijgsheren grote invloed. De Afghaanse autoriteiten en de internationale gemeenschap spannen zich in om de macht van de krijgsheren te beperken. Daarbij worden successen geboekt, al is de situatie fragiel en is er nog een lange weg te gaan.

Is er sprake van snel toenemende samenwerking tussen de Taliban, Al Qaida en de troepen van Hekmatyar?

Neen, maar er is wel sprake van samenwerking en (regionale) taakverdeling tussen de drie genoemde organisaties.

Indien de vorige vraag met ja beantwoord wordt, is het dan zo dat die samenwerking wordt gecoördineerd vanuit West-Pakistan, waar naar alle waarschijnlijkheid Osama Bin Laden en vooraanstaande Al Qaidafiguren gevestigd zijn?

Het westen van Pakistan fungeert in belangrijke mate als achterland voor genoemde organisaties van waaruit de onderlinge samenwerking kan worden gecoördineerd.

Indien de vorige vraag met ja beantwoord wordt, is het dan zo dat die aanwezigheid wordt getolereerd door Pakistaanse autoriteiten omdat president Musharraf weigert op te treden en de Amerikaanse regering niet durft op te treden tegen de Pakistaanse president?

Nee.

2. Is de regering met de leden van de SP fractie van mening dat er een grote tegenstelling ligt tussen de door de NAVO gewenste uitbreiding van activiteiten in Afghanistan en het gebrek aan deugdelijke financiering van de huidige operatie (waardoor de voorgenomen uitbreiding een doodgeboren kind zal worden als niet tijdig alsnog voldoende middelen beschikbaar gesteld worden)?

Nee. Er is sprake van deugdelijke financiering van de activiteiten van de NAVO.

Kan een dergelijk gebrek aan middelen de kwaliteit van het werk van de nieuwe Nederlandse eenheden aantasten en mogelijk zelfs hun veiligheid bedreigen, zeker als zij in nader te bepalen gevallen ook tijdelijk buiten het inzetgebied van Kabul e.o. aan de slag gaan?

Er is geen gebrek aan middelen. Tot uitbreiding van de missie wordt pas overgegaan nadat de verantwoordelijke NAVO-commandanten ervan overtuigd zijn dat zij over voldoende middelen beschikken.

3. Wat kan de regering zeggen over de gevolgen van de door NAVO nagestreefde verdere samenwerking met de operatie Enduring Freedom, waarbij gesproken wordt over «één bevelhebber met twee petten»?

In hoeverre verhoudt zich een dergelijke eenhoofdige leiding met het VN-mandaat voor ISAF, dat gericht is op stabilisering van de situatie in Afghanistan en niet op de oorlog tegen de Taliban en Al Qaida?

Zal een dergelijke samenwerking de gevaren voor de Nederlandse eenheden nog groter maken dan ze al zijn (nu al blijkt er sprake te zijn van een opvoering van acties van Taliban, Al Qaida en Hekmatyar tegen ISAF-troepen) en zijn de Nederlandse eenheden voldoende voorbereid op werken in een vijandiger wordende omgeving (in de afgelopen zeven maanden werden drie zelfmoordaanslagen op ISAF-troepen gepleegd; de ISAF-troepen zijn omringd met niet onder controle van de interim-regering staande milities en besteden een aanzienlijk deel van hun tijd aan eigen beschermingsmaatregelen)?

Binnen Afghanistan worden twee militaire operaties uitgevoerd: ISAF en operatie Enduring Freedom (OEF). Deze operaties hebben een verschillende grondslag. Aanvankelijk waren beide operaties geografisch gescheiden. De uitbreiding van het mandaat van de ISAF-missie in VN-Veiligheidsraadresolutie 1510 maakt het mogelijk dat ISAF in geheel Afghanistan kan opereren. Binnen het gegeven mandaat streeft ISAF naar goede samenwerking met OEF, omdat de veiligheid en de doeltreffendheid van beide operaties gediend zijn bij een goede onderlinge coördinatie. Er worden echter geen voorbereidingen getroffen voor het samenbrengen van beide operaties onder één bevelhebber.

Kan de regering nader haar in de brief ingenomen stelling verklaren dat met inzet van nieuwe Nederlandse eenheden in het kader van ISAF de internationale strijd tegen het terrorisme wordt gesteund? Daar is ISAF toch niet op gericht? Zijn er voldoende maatregelen genomen om te voorkomen dat Nederland van de ene (ISAF) in de andere operatie (Enduring Freedom) wordt gezogen?

ISAF heeft als taak het steunen van de centrale Afghaanse regering om daarmee instabiliteit in Afghanistan tegen te gaan. Een instabiel Afghanistan kan een vrijplaats vormen voor het internationale terrorisme, zoals het verleden heeft aangetoond.

4. Zal het nieuwe operatieplan dat momenteel uitgewerkt wordt door de planningstaven van de NAVO en dat medio 2004 gereed moet zijn, nog gevolgen hebben voor de inzet van Nederlandse eenheden? De regering neemt aan dat het inzetgebied van de ISAF-helikopters verder zal worden uitgebreid, maar is er al enige indicatie tot hoever dat inzetgebied zich zal gaan strekken? En wordt dat nieuwe operatieplan nog besproken met de beide Kamers van de Staten-Generaal; zo ja, wanneer; zo nee, waarom niet?

Het nieuwe operatieplan is momenteel nog onderwerp van bespreking bij de NAVO. Zoals uiteengezet in de brief aan de Tweede Kamer van 30 januari jl. (Kamerstuk 27 925 nr. 109) vergt de inzet van de Nederlandse gevechtshelikopters bij het nieuwe operatieplan een nieuw kabinetsbesluit waarover de Tweede Kamer zal worden ingelicht. Of er vervolgens overleg zal worden gevoerd tussen de regering en de Staten-Generaal, en wanneer en op welke wijze, is primair een aangelegenheid van de Staten-Generaal zelf.